

Mateusz Potoczny

"Święty Józef w liturgii Kościoła i pobożności ludowej" : sprawozdanie z 51 Sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych (Kalisz, 8–10 września 2015 r.)

Liturgia Sacra. Liturgia - Musica - Ars 21/2(46), 468-471

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

uczestników świadczy o dużym zainteresowaniu świata nauki podjętą tematyką, co pozwala domniemywać, że istniejące wciąż w stadium embrionalnym studia z tego zakresu zaczną obejmować swym zasięgiem coraz większe obszary świata badań teologicznych, liturgicznych i lingwistycznych.

Ks. Mateusz Potoczny

Święty Józef w liturgii Kościoła i pobożności ludowej
Sprawozdanie z 51 Sympozjum Wykładowców Liturgiki
na Wydziałach Teologicznych
i w Wyższych Seminariach Duchownych

(Kalisz, 8–10 września 2015 r.)

Tegoroczne, 51 Sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych, odbyło się w dniach 8–10 września 2015 r. w Wyższym Seminarium Duchownym oraz w Polskim Studium Józefologicznego w Kaliszu. Na doroczne spotkanie przybyło niemal siedemdziesięciu liturgistów z większości polskich ośrodków. Ponieważ sympozjum zorganizowało środowisko kaliskie nie może dziwić, że jego tematyka była ściśle związana z osobą św. Józefa, który od wieków cieszy się w Kaliszu wielkim kultem oraz rzetelnymi studiami z zakresu józefologii. W ramach sympozjum zaproszeni prelegenci zgłębiali miejsce i rolę Opiekuna Świętej Rodziny w liturgii Kościoła i w pobożności ludowej.

Sympozjum rozpoczęło się 8 września obiadem, po którym odmówiono wspólną modlitwę południową. Następnie słowa powitania do przybyłych gości skierował rektor kaliskiego WSD, ks. dr hab. Jan Grzeszczak prof. UAM po czym w tematykę spotkania wprowadził uczestników ks. prof. dr hab. Jacek Nowak SAC (UKSW).

Pierwszy referat zatytułowany *Udział św. Józefa w zbawczych planach Boga w świetle adhortacji apostolskiej „Redemptoris Custos”* wygłosił ks. dr hab. Daniel Brzeziński (UMK). W swoim wystąpieniu prelegent opierając się na danych zaczerpniętych z adhortacji Jana Pawła II zwrócił uwagę na rolę, jaką św. Józef spełnił w całym wydarzeniu Jezusa Chrystusa. Przypomnił, że św. Józef był powiernikiem i współpracownikiem Opatrzności Bożej oraz świadkiem wielu wydarzeń zbawczych. Stąd, jak zauważył ks. Brzeziński, w liturgii Kościoła Opiekun Pana Jezusa wspominany jest tuż po Najświętszej Maryi Panny. W osobie tegoż świętego wypełniły się zapowiedzi Starego Testamentu. Pan Bóg wybrał Go, aby strzegł porządku przy narodzeniu Pana i służył Mu na różnych etapach Jego życia. Prelegent zwrócił również uwagę, że prawne ojcostwo Józefa posiada charakter chrystologiczny i eklezjologiczny. Dlatego też święty ten powinien być wzorem służby dla każdego, kto pragnie postępować na drodze Bożej ekonomii zbawienia.

Kolejny referat *Św. Józef w odnowionych tekstach Mszału i Liturgii godzin* przedłożył ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki (UMK). Wystąpienie wrocławskiego liturgisty podzielone zostało na dwie główne części: w pierwszej ukazane zostały wszystkie obecne we współczesnej liturgii Kościoła elementy związane z osobą i misją św. Józefa; w drugiej prelegent zwrócił uwagę na braki, jakie dostrzegł w omawianych księgach liturgicznych na tej właśnie płaszczyźnie. W punkcie wyjścia ks. Konecki odniósł się do miejsca św. Józefa w soborowej dyskusji dotyczącej reformy liturgii. Następnie, po naszkicowaniu elementów liturgicznych, w których obecny jest św. Józef, prelegent przywołał ważne — jego zdaniem — etapy roku kościelnego, w których z zalem zauważył swoistą „nieobecność obecność” świętego, co uwidacznia się np. w święcie Ofiarowania Pańskiego czy w okresie adwentu. Prelegent wysunął postulat, by raz jeszcze przemyśleć tajemnice tych liturgicznych wydarzeń i podjąć starania o przywrócenie w nich Józefowi należnego mu miejsca.

Ostatni referat pierwszego dnia sympozjum wygłosił gospodarz zjazdu ks. dr hab. Dariusz Kwiatkowski prof. UAM; przedłożenie zatytułowane było *Imię św. Józefa w Modlitwach eucharystycznych*. W swoim wystąpieniu prelegent odniósł się do decyzji papieża Franciszka o dołączeniu imienia św. Józefa do Modlitw eucharystycznych. Osadzając ową decyzję w kontekście historycznym liturgii wykazał, że nie była ona spontaniczna, lecz dogłębnie przygotowana i rozważana w Kościele od dłuższego czasu. W swoim wystąpieniu ks. Kwiatkowski dokonał również szczegółowej analizy dekretu Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, który usankcjonował wspomnianą decyzję papieża Franciszka.

Kolejnym punktem spotkania była ożywiona dyskusja, w której głos zabrało wielu zgromadzonych na spotkaniu liturgistów. Następnie odprawioną Mszę św., której przewodniczył emerytowany ordynariusz diecezji kaliskiej ks. bp dr hab. Stanisław Napierała. Tego samego dnia odbyło się spotkanie organizacyjne, w trakcie którego podziękowano dotychczasowemu przewodniczącemu Liturgistów Polskich ks. prof. dr hab. Czesławowi Krakowiakowi. W przeprowadzonych wyborach nowym przewodniczącym został ks. dr hab. Waldemar Pałęcki MSF prof. KUL, zaś sekretarzem ks. dr Andrzej Megger (KUL). W ramach spotkania podjęto również decyzję o miejscu i temacie przyszłorocznego spotkania. W odpowiedzi na zaproszenie ks. dra Andrzeja Dudka (Tarnów) zaplanowano je na dni 13–15 września 2016 r. w Tarnowie, zaś za temat przewodni obrano: *Liturgia uprzywilejowanym miejscem celebrowania słowa Bożego*.

Naukową część drugiego dnia sympozjum otworzył referat ks. dra hab. Czesława Krakowiaka (KUL) zatytułowany *Kult św. Józefa w pobożności ludowej w świetle „Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii”*. Swoje wygłoszenie prelegent rozpoczął od wyjaśnienia istotnych kwestii terminologicznych związanych z tekstem omawianego *Dyrektorium*, koncentrując się zwłaszcza na pojęciu „pobożność ludowa”. Następnie skoncentrował się na ukazaniu konkretnych elementów tejże pobożności związanej ze św. Józefem, osadzając ją w poszczególnych okresach i świętach roku liturgicznego.

Piąty referat w ramach sympozjum — *Św. Józef w Biblii lub Biblia o św. Józefie* — wygłosił ks. dr Jacek Stefański (Kalisz). Ukazał w nim związek zapowiedzi Starego Testamentu z osobą św. Józefa zwracając przy tym uwagę na szereg analogii, które stają się zrozumiałe z punktu widzenia wydarzenia Jezusa Chrystusa. Sam prelegent zauważył, że dokładny temat wygłosu to: *Król Salomon i św. Józef: dwaj synowie Dawida i dwie świątynie*, co w ściślejszy sposób ukazuje, o jakie analogie chodziło. Po ściśle biblijnej części wykładu ks. Stefański odniósł się do kilku kwestii liturgicznych, wśród których zajął się m.in. istotnym znaczeniem obecności eucharystycznej Chrystusa oraz kwestią umiejscowienia tabernakulum w przestrzeni kościelnej i jego wpływem na kształt wiary gromadzących się na modlitwie chrześcijan.

Z kolei ks. dr hab. Tadeusz Lewandowski (UMK) wygłosił referat na temat *Św. Józef w przepowiadaniu*. Prelegent zwrócił uwagę na brak w literaturze polskiej teoretycznych i praktycznych opracowań homiletycznych dotyczących św. Józefa. Przypomniał także zasady, jakimi powinno cechować się przepowiadanie józefologiczne w ogóle. Stwierdził, że powinno ono cechować się tym samym warsztatem, który stosuje się w odniesieniu do NMP. Prelegent zwrócił uwagę, że w homiliach o św. Józefie głównym źródłem powinien być przekaz Pisma św. i Tradycji oraz oficjalne komentarze Urzędu Nauczycielskiego Kościoła. Ponadto trzeba brać pod uwagę teksty liturgiczne oraz te, które wynikają z pobożności ludowej. Ks. Lewandowski podkreślił, że przepowiadanie dotyczące Opiekuna Świętej Rodziny musi być chrystocentryczne. W ostatniej części wygłosu przywołanych zostało kilka przykładów homilii znanych polskich kaznodziejów.

Po przerwie obiadowej uczestnicy sympozjum zwiedzili Kalisz oraz wysłuchali komunikatu kustosa Bazyliki św. Józefa — ks. dra Jacka Ploty — zatytułowanego *Formy kultu św. Józefa w bazylice św. Józefa w Kaliszu*. Ukoronowaniem drugiego dnia zjazdu liturgistów było wysłuchanie *Akatysty ku czci św. Józefa* w wykonaniu chóru Jakuba Tomalaka oraz celebrowanie Mszy św. w sanktuarium św. Józefa.

W czasie wieczornego spotkania głos zabrał ks. prof. dr hab. Helmut Jan Sobczko (UO), redaktor naczelny półrocznika *Liturgia Sacra*, który wraz z sekretarzem redakcji zachęcił zebranych do publikowania w czasopiśmie owoców swoich badań oraz zapoznając ich z najnowszymi zasadami publikacji.

W trzeci dzień sympozjum wygłoszony został jeden referat oraz trzy komunikaty. W tym pierwszym ks. dr Andrzej Latoń (Kalisz) podjął temat *Św. Józef patronem Kościoła naszych czasów*. Prelegent zwrócił uwagę na szereg problemów współczesności, z którymi należy zwracać się do św. Józefa opiekuna i strażnika. Wśród najistotniejszych kwestii wymienił konieczność powierzania mu obrony życia ludzkiego oraz rodziny. Wskazał też na istotne znaczenie wyjednywania u św. Józefa czystości i czci wobec osoby Jezusa Chrystusa.

Z kolei komunikat *Święty Józef w liturgii Kościołów Wschodnich* wygłosił ks. dr Mateusz Potoczny (UO), w którym przybliżył on kult świętego w różnych trady-

cyjach liturgicznych chrześcijańskiego Orientu. Następnie ks. dr Marcin Wiśniewski (Kalisz) zapoznał uczestników z działalnością Polskiego Studium Józefologicznego. W ostatnim komunikacie ks. lic. Andrzej Klimek przedstawił *Problematykę józefologiczną w kaliskim dwutygodniku „Opiekun”*.

51 Sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych zamknęła dyskusja końcowa, stanowiąca jego podsumowanie. Warto zauważyć, że wszystkie wystąpienia zaproszonych na sympozjum gości zostały zamieszczone w wersji audio na stronach internetowych diecezjalnej rozgłośni radiowej *Radio Rodzina* (<http://www.radiorodzina.kalisz.pl/nasze-audycje/51-sympozjum-wykladowcow-liturgiki>), co bez wątpienia może przyczynić się do szerszego rozpropagowania niezwykle ciekawych tematów podejmowanych w ramach dorocznego spotkania polskich liturgistów.

Ks. Mateusz Potoczny

Konferencja naukowa *Liturgia i Biblia*

(Warszawa, 24 listopada 2015 r.)

24 listopada 2015 r. odbyła się konferencja naukowa pt.: *Liturgia i Biblia* zorganizowana przez Katedrę Teologii Liturgii Wydziału Teologicznego przy Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie na czele z ks. prof. dr hab. Jackiem Nowakiem oraz przez Wydawnictwo *Pallottinum*, reprezentowane przez ks. dyrektora Zbigniewa Rembisa i ks. Krzysztofa Oleszczaka.

Całość obrad otworzył Dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, ks. prof. dr hab. Piotr Tomasik. W swoim wystąpieniu wspominał o znaczeniu słowa Bożego w liturgii i dla liturgii, bowiem dzięki słowu Bożemu Misterium Odkupienia dokonuje się dzisiaj w każdej celebracji liturgicznej. Zaznaczył również, że konferencja zorganizowana jest, aby upamiętnić 50 rocznicę pierwszego wydania Pisma Świętego w języku polskim tłumaczonego z języków oryginalnych, nazwanego Biblią Tysiąclecia. Ponadto tak jak Kościół w Polsce otrzymał na rocznicę 1000-lecia chrztu pierwsze wydanie Biblii w języku polskim, tak na 1050-lecie chrztu przygotowano drugie wydanie *Lekcjonarza mszalnego*, wydane go w oparciu o piąte wydanie Biblii Tysiąclecia.

Tytułem wprowadzenia w tematykę konferencji, ks. prof. dr hab. Jacek Nowak ukazał związek między liturgią a Biblią. Stwierdził m.in., że „liturgia jest Biblią w czynie i w działaniu. Liturgia jest obszarem, w którym pogłębia się rozumienie Biblii, oraz w liturgii słowo Boże aktualizuje się i staje się Ciałem. Słowo Boże dąży do spełnienia się w Kościele”.